

महाराष्ट्रातील ताडोबा-अंधारी आणि पेंच व्याघ्र प्रकल्प येथे निसर्ग पर्यटनाची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी संचालक, भारतीय प्रबंध संस्थान, नागपूर यांचेसोबत झालेल्या सामंजस्य करारानुसार महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळाची स्थापना (२४०६-२०१६) या योजनेतर्गत निधी वितरीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.४६/फ-९
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक :- १२ फेब्रुवारी, २०२५

वाचा :-

१. वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२४/प्र.क्र.३४/अर्थ-३, दि. ०१.०४.२०२४
२. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.४६/फ-९, दि. १७.५.२०२४
३. वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२४/प्र.क्र.८०/अर्थ-३, दि. २५.०७.२०२४
४. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.४६/फ-९, दि. ०८.११.२०२४
५. शासन पत्र क्र.संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.५९/फ-९, दि. २८.०६.२०२४
६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र.कक्ष-२/यो/प्र.क्र.६७/IIM/ता.अं.पे./२३-२४)/६२९, दि. २४.१०.२०२४

प्रस्तावना :-

सन २०२४-२५ करिता महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळाची स्थापना (२४०६-२०१६) या लेखाशिर्षातर्गत रूपये १०००.०० लक्ष नियतव्यय मंजूर व अर्थसंकल्पीत आहे. त्यानुषंगाने वाचा क्र.२ व ४ येथील नमूद शासन निर्णयान्वये सदर लेखाशिर्षातर्गत एकूण रु.१६३.३९ लक्ष इतके अनुदान वितरीत करण्यात आले आहे.

महाराष्ट्रातील व्याघ्र प्रकल्पांच्या (ताडोबा-अंधारी आणि पेंच) बफर भागातील खेड्यांच्या विकासातून निसर्ग पर्यटनाची उद्दिष्टे साध्य करण्याकरीता संचालक, भारतीय प्रबंध संस्थान, नागपूर यांनी सादर केलेल्या प्रस्तावास अनुसरून सदर संस्थेसोबत सामंजस्य करार करण्यास शासन पत्र दिनांक २८.०६.२०२४ अन्वये मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. त्यानुषंगाने व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, नागपूर यांचे वाचा क्र. ६ येथील पत्रान्वये त्यांनी संचालक, भारतीय प्रबंध संस्थान, नागपूर यांचेशी दिनांक १५.१०.२०२४ रोजी सामंजस्य करार करण्यात आला असल्याचे कळविले आहे. तसेच सदर सामंजस्य करारानुसार रु.८७,१५,०००/- इतक्या रक्कमेची आवश्यकता असल्याबाबत व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, नागपूर यांनी वाचा क्र. ६ येथील पत्रान्वये कळविले असून, त्यापैकी सदर प्रकल्प सुरु करण्याकरीता प्राथमिक रक्कम रु.२६,९४,५००/- (प्रकल्पाच्या ३०%) इतका निधी निसर्ग पर्यटन स्थळाचा विकास (२४०६-२२९५) या लेखाशिर्षातर्गत उपलब्ध करून देण्याबाबतची विनंती व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, नागपूर यांनी केली आहे.

वित्त विभागाचे वाचा क्र.१ व ३ येथील नमूद परिपत्रकानुसार व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, नागपूर यांनी सादर केलेल्या प्रस्तावास बीम्स प्रणालीवर अनुदान वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, नागपूर यांनी वाचा येथील क्र.६ अन्वये सादर केलेला प्रस्ताव, वित्त विभागाचे वाचा येथील क्र.१ व ३ चे परिपत्रक व बिम्स प्रणालीवरील निधी उपलब्धता विचारात घेता, महाराष्ट्रातील व्याघ्र प्रकल्पांच्या (ताडोबा-अंधारी आणि पेंच) बफर भागातील खेऊऱ्यांच्या विकासातून निसर्ग पर्यटनाची उद्दिष्टे साध्य करण्याकरीता संचालक, भारतीय प्रबंध संस्थान, नागपूर या संस्थेसोबत केलेल्या सामंजस्य करारानुसार प्रकल्प सुरु करण्याकरीता प्राथमिक रक्कम रु. २६,१४,५००/- (प्रकल्पाच्या ३०%) इतका निधी सन २०२४-२५ करीता महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळाची स्थापना (२४०६-८०१६) या योजनेतून ५०-इतर खर्च या उद्दिष्टांतर्गत खालील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून वितरीत करण्यास शासन मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे:-

अटी व शर्ती:-

१. सदर निधीसाठी नियंत्रक अधिकारी म्हणून अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर हे राहतील. त्यांच्याकडे हा निधी सुपूर्द करण्यात येत आहे.
२. उपरोक्त खर्च विहीत कार्यपद्धतीनुसार तसेच अर्थसंकल्प वितरण प्रणालीवर उपलब्ध मासिक निधी प्रवाहानुसार खर्च करण्यात यावा. यामध्ये कोणतीही वित्तीय अनियमितता होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.
३. सदर योजनांतर्गत प्रस्तावित कार्यबाबींना आवश्यकतेनुसार सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता प्रदान केलेली आहे याची खातरजमा झाल्यानंतरच सदर कार्यबाबींवर निधी खर्ची टाकण्यात यावा.
४. नियंत्रक अधिकाऱ्यांना सूचित करण्यात येते की, एकूण वितरीत केलेल्या/करण्यात येणाऱ्या तरतूदीपेक्षा कोणत्याही परिस्थितीत अतिरिक्त खर्च होणार नाही, याची दक्षता घ्यावी.
५. सदर तरतूद खर्च करताना वित्त विभागाने वेळो वेळी घालून दिलेल्या अटी व शर्तीचे पालन करावे.
६. अर्थसंकल्प वितरण प्रणालीवर उपलब्ध असलेला निधी कोषागारातून आहरित करण्यापूर्वी तसेच खर्च करताना राज्य शासनाची कार्य नियमावली, ई-निविदा प्रक्रिया, वित्तीय नियमावली, अर्थसंकल्पीय नियम पुस्तिकेतील तरतूदी व सर्व अटी/शर्तीचे पालन करावे.
७. सदर आर्थिक वर्ष २०२४-२५ मध्ये मंजूर व वितरीत अनुदानाच्या मर्यादेत खर्च सिमित ठेवावा.
८. सदरहू मंजूर करण्यात आलेले अनुदान संबंधित कोषागारातून काढून घेतल्यानंतर काढण्यात आलेली रक्कम महालेखापाल कार्यालयातील लेख्यात त्याच शिर्षाखाली नोंदली गेली आहे किंवा नाही याची खात्री करून घ्यावी व त्याबाबतचे प्रमाणपत्र शासनास सादर करावे.
९. संस्थेने मागील वर्षाकरिता त्यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या अनुदानाच्या विनियोगाबाबतचे प्रमाणपत्र शासनास तसेच महालेखापालांना तात्काळ सादर करावे. त्याचप्रमाणे, आता वितरित करण्यात येत असलेल्या अनुदानाचे तपशीलवार देयक व विनियोग प्रमाणपत्र देखिल (Utilization Certificate) महालेखापाल, लेखा परिक्षा, महाराष्ट्र-२ नागपूर व शासनाला तातडीने सादर करावे.

१०. उपरोक्त अनुदानामधून केलेल्या खर्चाचे स्वतंत्र लेखे व पुस्तके तपासण्याचे अधिकार महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर यांना राहतील व त्याकरीता सदर संस्था त्यांना संपूर्ण सुविधा उपलब्ध करून देईल.

११. सदर खर्च वित्त विभागाच्या दिनांक ०१.०४.२०२४ व २५.०७.२०२४ रोजीचे परिपत्रकातील अटींची पूर्तता होईल, याची दक्षता घेण्यात यावी.

१२. सदर मंजूरीस शासन निर्णय क्रमांक एमएससी-२०११/प्र.क्र. १७८/फ-५, दिनांक ३०.९.२०११ च्या परिशिष्टात नमुद केलेल्या अटी व शर्ती बंधनकारक असतील.

१३. सदरहू कामे करताना वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत तरतुदी तसेच प्रचलित कायदे व नियम मधील तरतुदींचा भंग होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

१४. शासन निर्णय दिनांक ०१ डिसेंबर, २०१६ नियम पुस्तिकेत नमुद केल्यानुसार तसेच उद्योग उर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय दिनांक २४ ऑगस्ट, २०१७ मध्ये नमूद गवर्नरमेंट ई-मार्केटप्लेस (GeM) पोर्टलच्या कार्यपद्धतीनुसार निविदा प्रक्रियेत ई-निविदा प्रणालीचा वापर करावा.

उपरोक्त खर्च मागणी क्रमांक-सी-७, मुख्य लेखाशिर्ष २४०६, वनीकरण व वन्यजीवन, ०२-पर्यावरणीय वनीकरण व वन्यजीवन, ११०-वन्यजीवन संरक्षण (००)(२०) महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळाची स्थापना (०१) (सर्वसाधारण) (२४०६-८०९६) या लेखाशिर्षाखाली सन २०२४-२५ या आर्थिक वर्षात उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौ.सं.क्र.०६/२०२५/व्यय-१०, दि.०३.०२.२०२५ अन्वये तसेच वित्त विभागाच्या दिनांक ०१.०४.२०२४ व २५.०७.२०२४ चे परिपत्रक आणि वित्त विभागाच्या शासन निर्णय क्र.विअप्र/२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम, भाग-२, दिनांक १७.४.२०१५ अन्वये विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२५०२१११५६५५३८१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विवेक होशिंग)
उप सचिव (वने), महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

१. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
२. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
३. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र निसर्ग पर्यटन विकास मंडळ, नागपूर
४. संचालक, भारतीय प्रबंध संस्थान, नागपूर.
५. महालेखापाल-१/२ (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.
६. सह सचिव/उपसचिव, वित्त विभाग (अर्थ-३)/(व्यय-१०), मंत्रालय, मुंबई-३२
७. उप सचिव, नियोजन विभाग (का-१४७५), मंत्रालय, मुंबई-३२
८. कार्यासन अधिकारी, फ-२/ब-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
९. (निवडनस्ती)